

før 1868 baseret paa en Rentefod af 4 pCt. og nu gaar pludselig Finantsministeren, altsaa den Mand, som er mest interesseret i at Jorden beholder sin Værdi, det hvorpaa hele vor Skatteevne er baseret og som Staten er interesseret i staar stødt og fast gjennem Tidens Beglen, hen og berøver Jordbrugeren ved et Pennestrøg saa at sige omtrent en ottende Del af den Kapital, han har staaende i sin Eiendom; Staten har dog derved i en ganske overordentlig Grad forringet hele Jordbrugets Skatteevne. Jeg skal tillade mig at tage et Exempel. En Mand kjøber en Eiendom før 1868 paa den Tid, man endnu havde de 4 pCt., i hvilken der staa 60,000 Kr., og giver 100,000 for den, han ubetaler de 40,000, altsaa han eier den. Han har en første Prioritet paa 40,000 og en anden Prioritet paa 20,000 Kr. Lad mig saa antage, at han i Tidens Løb, efter at Finantsminister Jønger har skaffet os høiere Rentefod, bliver nødt til at svare 4½ pCt. af første og 5 pCt. af anden Prioritet, det er endda en meget ringe Stigning, saa vil det ses, at han fremtidig vil have at svare af første Prioritet 200 Kr. og af anden Prioritet ligeledes 200 Kr. mere end tidligere, det er altsaa et aarligt Tab af 400 Kr. Da han kjøbte Eiendommen, kunde han, foruden hvad han kunde tjene ved egen Virksomhed, gjøre Regning paa Renten af 40,000, som var 1,600 Kr., til at leve af eller til at udvilde sin Bedrift med, nu taber han 400 Kr. aarlig, saaledes at hans Indtægt er gaaet ned til 1,200. Han har faktisk derved lidt et Kapitaltab af 10,000 Kr., saa at af de 40,000, han selv havde staaende i Eiendommen, kunde han ikke regne at have mere end 30,000 Kr. tilbage. Det var det første Tab, men kort Tid derefter var det, Amerika begyndte at gjøre sin Indflydelse gjældende, Konkurrencean tiltog, og det blev nødvendigt at udbide Virksomheden paa alle Omraader, det gjaldt om at komme med, der maatte en større Udvikling til, Grundforbedringer i Jorden, og det ene med det andet gjorde, at Agerbruget fik haard Tid at kjæmpe med. Der er ikke Tale om, at det kunde lade sig nøie med de tidligere Indtægter, og der maatte gjøres større Laan for at sætte Eiendommene i Stand til at følge med Tiden. Det begyndte med, at de maatte gjøre Laan, navnlig gennem Kreditforeninger, men ved at omdanne Laanene fra tidligere Laan til Kreditforeningslaan led Landmændene bethdelige Tab, det gik saa vidt undertiden, at de kunde tabe 20 pCt. derved. Under denne Forcering af Konkurrerene kom imidlertid Børs krisen der omstøbte alle Verdier overalt i hele Europa. Det udgik fra Wien, og der

tabtes bethdelige Penge. Alle, som kunde opsigte deres Penge, oplagde dem, Føll strømmede til Sparekasserne og forlangte deres Penge, og Følgen var, at Sparekasserne bleve tvungne til at opsigte Kapitaler. Smidlertid gjorde vore Sparekasser ikke dette strag, men de gik til Finantsministeren og sagde: Vi have Obligationer — Kreditforeningsobligationer, fgl. Obligationer og Mere — liggende, vi kunne ikke sælge dem uden meget bethdelige Tab, hele vort Reservecfond gaar tabt, Statskassen ligger med store Summer, laan os Pengene for at man ikke skal lide dette Tab. Statskassen svarede: Gaa til Bankerne! Saa gif vore Sparekasser — jeg tror ogsaa, det var Tilfældet her paa Verne, men jeg veed det bestemt for Jyllands Vedkommende — til Bankerne, men disse svarede naturligvis det Gæste, de havde at svare, idet de sagde: nei, I skulle ikke have vore Penge at spekulere med, sælg Eders Obligationer! Det maatte de saa gjøre. Da tabte Sparekasserne deres Reservecfond, som man senere bebreidede dem saa haardt, at de ikke havde, hvorfor man fik Sparekasseloven. Men det forsløg ikke, at de solgte dem. Saa kom de med alle deres Prioritetsobligationer for de Penge, de havde sat ind i Jordbruget, og det med fuld Berettigelse. Det maa vel erindres, at ¾ af de Penge, som stod i Sparekasserne, tilhørte Jordbrugerne, og det var berettiget, at de vendte tilbage dertil. De kom til Bankerne og forlangte Laan paa dem; men det kneb meget haardt, dog hjalp man sig igjennem, da Opfyldelse strag af Prioriteterne vilde have gjort Ulykken endnu større for Jordbrugerne. Det lykkedes dem hos forskellige Banker at faae Laan paa deres første Prioritets-Obligationer, gode solide Obligationer, men de maatte betale ca. 7 pCt. med Forpligtelse til at indløse disse Laan i Løbet af et Par Aar. Følgen deraf var, at vore Sparekasser med den bedste Villie ikke kunde lade være efterhaanden at opsigte mange Laan hos Jordbrugerne. Hvad var Følgen deraf? Jeg skal anføre et Exempel i saa Henseende. En saadan Eiendom, som nu fik sin første Prioritet opslagt, havde ingen andre Steder at gaa hen end til Kreditforeningerne. En Eiendom af ca. 60,000 Kr. Værdi havde et Laan fra en Sparekasse paa første Prioritet af ca. 26,000 Kr. af 4½ pCt. Vedkommende Eier var der Aaret i Forveien bleven tilbudt en Fideiskommiskapital af samme Størrelse og paa samme Rente, men han ansaa et Sparekasselaan for at være lige saa solidt og sikkert, og han nægtede at tage imod Fideiskommislaanet for at spare Omkostning-